

Schindlerova továrna

Továrna života

Továrna života - obnova území opuštěného průmyslového komplexu uprostřed obce Brněnec. Prostory areálu by se mohly stát živým centrem obce, ale i naší soudobé historie na jednom místě, místě se silným příběhem více než 1100 zachráněných lidských životů před holocaustem v Schindlerově továrně – pobočce koncentračního tábora Gross-Rosen.

KONCEPT IDEOVÝ

Místo, ve kterém končí silný příběh holokaustu se šťastným koncem vybízí k vytvoření památníku lidem, kteří přežili válku. Vystává otázka: jak zdánlivě bezvýznamné myšlenky a činy mohou mít nedozírné následky a ovlivnit děje někde daleko v budoucnosti? Protože místo má jednoznačně pozitivní náboj i přes ve skutečnosti nelidské podmínky v pracovním táboře, je schopné živě připomínat hrůzy holokaustu, avšak ne negativní zkušeností, jako je tomu v Osvětimi nebo například v Terezíně. Brněnec se tak může stát nejen živou připomínkou slepých cest naší společnosti, které se musí nepřetržitě připomínat.

Vzdělávání o holokaustu nabývá na významu v celosvětovém měřítku nejen kvůli současným událostem v otázkách zločinu proti lidskosti, lidského bezpráví a osobních svobod, ale i z důvodu, kdy už nebude dlouho možné slyšet vyprávění lidí, kteří mají přímou zkušenost s holokaustem. Dodnes nejsou ustálené metody výuky o holokaustu a hledají se nové metody a výzkum dochází k závěrům, že výuka na místech událostí, avšak ne absolutně negativních jako je Osvětim apod. je nejefektivnější metodou, jak si odnést nejhlubší záznam o událostech.

Citlivější integrace emočního a poznávacího vzdělávání, a připomínání a vzdělávání může jedinečně obohatit přístup k muzeím, památníkům a jiným historickým dějištím. Je otázkou zda návštěvy míst genocidy nevyvolávají čistě emotivní reakci, zatímco návštěvy důvěrně známých, ale stále relevantních lokací dovolí studentům „utvořit si hlubší významové vrstvy, než při návštěvě například Osvětimi.*

*Kay Andrewsová, Andrews, K. 2010. Finding a place for the victim. Teaching History,

TOVÁRNA ŽIVOTA jako kulturně vzdělávací centrum k připomínce záchrany židů v Brněnci bude **PAMÁTNÍKEM, MUZEEM, GALERIÍ, VZDĚLÁVACÍM, SPOLEČENSKÝM A VĚDECKÝM CENTREM** v jednom. Pro koncepci tohoto centra se využije celý areál bývalé textilky.

KONCEPT ARCHITEKTONICKÝ

Koncept je založen na rozdělení centra na 1. autentickou část, kde je nutné udržet pravdivost místa a 2. novou společenskou a školící část a lze rozdělit na etapy:

1. Rekonstrukce několika budov, ve kterých přímo židé pracovali, přežívali a spali:

_hlavní budova s recepcí - muzeum, galerijní prostory, multimediální místnost, archiv, zázemí, recepce, dílna a studovna. Muzeum bude zaměřeno na příběh konkrétního příběhu záchrany židů a témat bezprostředně s tím souvisejících. Některé prostory budou věnovány přímo malíři - jednomu z přeživších Josefu Bauovi, který potom žil v Izraeli. Další budovy budou jako pavilony: a) muzeum továrny za války, b) pavilon Schindlera, c) pavilon Emilie Schindlerové, d) muzeum textilky od jejího vzniku do dneška

2. Rekonstrukce a adaptace novějších (60. léta 20. stol.) budov - hal: a) haly pro sezónní aktivity, b) konferenční centrum, c) hotel, d) přeměna ruin bývalé haly v jižní části na sad uvnitř obvodových zdí, e) navezení kopce smíření ze sutin jižní části areálu, jako symbolu konce jedné etapy života továrny a také dobrého konce utrpení židů v pracujících v Brněnci, f) ponechání fragmentů zbylých po továrně: schodiště v kopci, rozhledna ze schodiště promenáda podél 500m dlouhé opěrné zdi.

3. Stavba univerzální letní školy v přírodě s ubytováním z kontejnerového konstrukčního systému, která bude se svými aktivitami propojena s hotelem, konferenčními prostory, památkem a muzeem, ale bude již mimo intenzivní prostředí památníku obklopena parkem, řekou a zalesněným kopcem.

KONCEPT URBANISTICKÝ

Dnes:

Dvě centra jedné obce jsou nyní propojena pro pěší pouze po hlavní silnici z důvodu jediného železničního přejezdu v obci. Obyvatelé prakticky jedné obce, jejíž funkce jsou rozptýlené mezi obě centra, mezi nimi musí přecházet jako mezi dvěma obcemi. Pod železnicí prochází dnes nevyužívaný podchod. Dříve sloužil ke zkratce od autobusové zastávky do textilky.

Řešení:

1. otevřením areálu a přeměnou jeho bezprostředního okolí na veřejné prostranství
2. přemostěním řeky Svitavy ke stávajícímu podchodu pod železnicí
3. vytvořením zpevněných cest k podchodu a jejich navázání na stávající funkční trasy
4. mezi jižním a severním areálem bude vytvořeno náměstí se souvislým povrchem dlažby, který stávající protínající silnici „rozpustí“ do ploch náměstí a tím tak zpomalí automobilovou dopravu.
5. bude vytvořen nový park - louka se sadem uprostřed zdí. Veškeré prostranství bude veřejně dostupné.

příloha:

Historie

Oskar Schindler se narodil 28. 4. 1908 ve Svitavách v rodině drobného podnikatele Johanna Schindlera. Po předčasném ukončení školní docházky začal pracovat nejdříve pro svého otce, následně jako obchodní zástupce firmy MEAS Brno. V roce 1928 se oženil s Emílií Pelzlovou. V době hospodářské krize vystřídal několik zaměstnání a v roce 1935 vstoupil do SdP (Sudetendeutsche Partei = Sudetoněmecká strana, která byla po volbách v roce 1935 nejsilnější politickou stranou v ČSR). V témže roce navázal z finančních důvodů spolupráci s německou vojenskou tajnou službou Abwehr. V červenci roku 1938 byl československými orgány odhalen a zatčen, je odsouzen k trestu smrti, ale díky mnichovským událostem byl amnestován a posléze odsunut do Třetí říše. Přesněji do rodných Svitav, které se staly součástí nacistického Německa. Obrat v životě Oskara Schindlera nastal v souvislosti s napadením Polska nacistickým Německem. V dobytém Polsku byl velký prostor pro „podnikavé jedince“ a Oskar Schindler byl jeden z nich. Využil svých kontaktů z Abwehru a stal se arizátorem krakovské továrny na smaltované výrobky Rekord, která byla zkonfiskovaná židovským majitelům. Továrnu přejmenoval na Deutsche Emailwaren Fabrik. Vedle Poláků zaměstnával i Židy z později vytvořeného krakovského ghetta. Vzniká tak zvláštní společenství schindlerových Židů. V roce 1943 došlo k likvidaci krakovského ghetta a jeho obyvatelé byli násilně přesunuti do nového koncentračního tábora v Plašově. Oskar Schindler aby vyčlenil své zaměstnance z tohoto tábora, nechal postavit vlastní pobočný pracovní tábor. V témže roce došlo k obratu na Východní frontě, sovětská Rudá armáda převzala iniciativu a začala postupovat na západ. Během podzimu roku 1944 byl koncentrační tábor v Plašově z důvodu přibližující se Rudé armády likvidován a podobný osud potkal i Schindlerovu firmu. Schindler se rozhodl přesunout svoji společnost do bezpečnějšího vnitrozemí. Kam? Jedna z možností se nacházela blízko jeho rodných Svitav – v Brněnci. Byl vytvořen známý seznam a Schindlerovy zaměstnanci odvezeni do Brněnce a tím zachráněni. Obec Brněnec (německy Brünnlitz) leží asi 15 km jihovýchodně od Svitav na řece Svitavě, která zde tvořila zemskou hranici mezi Čechami a Moravou. Vznik obce je spojen se starou obchodní cestou jenž vycházela z Brna, dále pokračovala přes Litomyšl do Čech až k pobřeží Baltického a Severního moře. Této obchodní stezce vděčí Brněnec nejenom za svůj vznik, ale i za název. Nejstarší záznam o Brněnci, přesněji o jeho místní části Moravská Chrastová, pochází z roku 1323. Vlastní Brněnec je poprvé zmiňován roku 1557. Velký rozvoj obce nastává v 19. století. Příčinu můžeme spatřovat ve výstavbě železniční trati Vídeň – Brno – Olomouc – Praha a ve vzniku místního průmyslu. V prvním desetiletí 19. století je v Brněnci, vedle jiných firem, založena papírna. Ta několikrát změnila majitele, až ji roku 1854 koupil židovský podnikatel Izák Löw-Beer, který ji přeměnil na přádelnu vlny. Rodina Löw-Beerů vlastnila továrnu až do roku 1938, kdy se rozhodli Brněnec opustit a zachránit si život, v předtuše dalšího vývoje, odchodem do Velké Británie. Není bez zajímavosti, že dcera jednoho z jeho pokračovatelů Greta Löw-Beer si vzala Fritze Tugendhat, se kterým si nechala v Brně postavit známou funkcionalistickou vilu. Podnik poté získali vídeňští bratři Hofmanové, nejprve jako arizující správci a v roce 1940 se stali jeho majiteli. Továrnu přejmenovali na Elisenthaler Tuch und Hutfabriken Bruder Hoffmann. Textilní výroba byla postupně utlumována. Část továrny byla pronajata firmě Sudetia, která vybavovala vojenská auta nářadím, dále zde působila firma Mewa, jenž vyráběla munici a z dalších objektů se stala pobočka nacistického koncentračního tábora Gross-Rosen ze Slezska. Právě zde pracovali židovští vězni pro Oskara Schindlera.

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce:	FA-DIP0011/2013	Akademický rok: 2013/14
Ústav:	Ústav navrhování VI.	
Student(ka):	Bc. Libor Duga	
Studijní program:	Architektura a urbanismus (N3501)	
Studijní obor:	Architektura (3501T002)	
Vedoucí diplomové práce:	Ing. arch. Jan Mléčka	
Konzultanti diplomové práce:		

Název diplomové práce:

Schindlerova továrna

Zadání diplomové práce:

Obnova území opuštěného průmyslového komplexu uprostřed obce Brněnec. Prostory areálu by se mohly stát živým centrem obce, ale i naší soudobé historie na jednom místě, místě se silným příběhem více než 1100 zachráněných lidských životů před holocaustem v Schindlerově továrně – pobožce koncentračního tábora Gross-Rosen.

Seznam odborné literatury - pokračování ze str. 2

- Fikejz, Radoslav: Oskar Schindler (1908-1974). 1998, 1. vyd., česky, Městské muzeum a galerie, Svitavy, ISBN: 802382595X.
- Fragner, Benjamin / Valchářová, Vladislava (ed.), Průmyslové dědictví ve vzduchoprázdnu mezi profesionály a amatéry / Industrial Heritage in the Void between Professionals and Amateurs, Praha 2010, ISBN 978-80-01-04521-3.
- Fragner, Benjamin (ed.): Průmyslové dědictví / industrial heritage. ČVUT Praha, 2008, ISBN 978800104067-6.
- Vladislava Valchářová (ed.): Industriální topografie / Pardubický kraj, Praha 2012, 288 s., (úvod a ediční poznámka anglicky a německy), ISBN 978-80-01-05045-3.
- Zemánková, Helena: Tvořit ve vytvořeném. CERM, 2003, ISBN: 80-7204-281-5.
- Heathcote, Edwin: Monument builders: modern architecture and death. Academy Editions, 1999, Michigan, ISBN 9780471983682.

Rozsah grafických prací:

Teoretická východiska

Analýzy

Spojivosti a závěry

Koncept

Celkové řešení /širší vztahy 1:100 000 - 1:500

Podrobné zpracování zvolené části.

- situace 1:1000 - 1:200

- půdorysy, pohledy, řezy 1:200 - 1:20

- detaily 1:20 - 1:1

- perspektivy, zákresy do fotografie, vizualizace

- model 1:500 - 1:20

Seznam odborné literatury:

Crowe, David M.: Oskar Schindler: The Untold Account of His Life, Wartime Activities, and the True Story Behind the List. Basic Books, U.S., 2007 ISBN 9780465008490.

Kencally, Thomas: Schindlerův seznam. Překlad: Gita Zbavitelová, Mht, 1994, ISBN 978808586105.

Brecher, Elinor J.: Schindler's legacy – True stories of the list survivors. Hodder and Stoughton, London, 1994, ISBN 0340632291.

Leyson, Leon: Chlapec na dřevěné bedně. Překlad: Petr Mikeš, Fortuna Libri, Praha, 2013, ISBN 9788073217341.

Schindler, Emilie: Memorias. Planeta, 1996, ISBN 9507427007.

Gruntová, Jitka: Oskar Schindler, legenda a fakta. Barrister&Principal, Brno, 1997, ISBN 9788085947229.

Termín zadání diplomové práce: 24.2.2014

Termín odevzdání diplomové práce: 19.5.2014

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Libor Duga
Student(ka)

Ing. arch. Jan Mléčka
Vedoucí práce

prof. Ing. arch. Helena Zemánková, CSc.
Vedoucí ústavu

V Brně, dne 24.2.2014

doc. Ing. Josef Chybík, CSc.
Děkan